

מדוזה

בנות הנחש שלי צפות בעדינות סביב ראשי, עולות-יורדות מעלה-מטה במים של אלפי גוונים, מי הים האגאי, הים שלי. פיזיס ערה, לוקקת ברכות את אזני בלשונה המפוצלת, דוחפת עצמה כנגד רקתי. באצבע המורה, אני לוטפת את ראשה המשולש, חשה במהותה החלקה. היא אחת מהחביבות עלי. עשר המאהבות העדינות שלי. או בנותי. או חיות המחמד שלי. אינני יודעת מה הן עבורי. כבר איני מתעבת אותן - הן עזר כנגדי, לנצח.

אני לא מתגעגעת לגלי המשי הזהובים שקדמו להן. שערי היה מושא גאוותי. במברשת מתכת סרקתי את תלתלי יום ביומו, פעם אחר פעם, עד שאולפו. אחיותי היו לוועגות לי. חשבתי שזו קנאה. היום אני נבונה יותר. להן היה את כל הזמן שבעולם, לי לא.

מצדה השני של פיזיס, נומוס זזה. לטאותי חסרות הרגליים עסוקות בציד, בעוד אני צפה בינות לאצות, עיני נשואות לחוף, לעיר, לאתונה. הן חובטות אנה ואנה בפיותיהם הרגישים, לוכדות חיי ים שקופים, מלחששות בעונג.

באתי להפרד מהים שלי. עטפתי את נחשותי בשק, כרכתי את הפפלוס שלי מעל ראשי, וצעדתי לאורכה של הדרך במורד הגבעה, ואל תוך המים. באתי להיטהר במי המלח. המלח שורף את פצעי הנפש העמוקים. אך הפצעים נרפאים. עם מלח, שמן, וזמן.

בקרוב דמי האדום יטפטף על חופי צפון אפריקה מוכי הרוח. בנות חדשות תולדנה מכל טיפת דם שתנשור מראשי הערוף אל החולות. אמפיבנה, בעלת שני ראשים, אחד בכל צד של גופה, אורובורוס, לנצח אוכלת את זנבה, ואחרות. כל אחת תספר את סיפורה שלה, סיפור ללא התחלה או סוף. אבל טרם הגיעה העת. לעת עתה, אני שוחה.

אני יוצאת מן המים ושוב עוטפת את ראשי בשק, צועדת בדרך הארוכה למקדש שבראש הגבעה הרבועה. אורח מחפשני. בהנחיית אתנה, הוא ישסף את גרוני באבחה חלקה של פגיונו המעוקל. הוא יקח את ראשי. ברבות הימים, הוא יחזיריני לאתנה שלי. ואז, נהיה קרובות מתמיד. סוף טוב לסיפור.

לפניי ואחריי היו ויהיו לה לאתנה מאהבות רבות. אך אני אחת מהחביבות עליה. כמובן שהיא בתולה. אין לך דבר וחצי דבר הנוגע לאהבת נשים. אך אני איבדתי את בתולי. אין מי שידע למוצאם.

בת-תמותה נולדתי לאלים מדרגה שנייה, בני אלמוות. הורי נטשוני, אחיותי הבוגרות גדלוני. הייתי כחיית מחמד או אפילו חיית מזיק עבורם. בקרוב תעבור זו מן העולם, מה הטעם.

אחיותי העניקו אותי שי לאתנה, לשרת במקדש. בגיל הראוי לתפקיד ארפורה - טוות הפפלוס ומטפחת עץ הזית הקדוש בפתח המקדש.

איני מבנות אצולת העיר, זו המעניקה בנותיה הצעירות לשרת שנה במקדש. בתמורה, מובטחים נישואין מכובדים לבנות ראויות וסדורות אלו. בגיל תשע, לא הייתי ראויה או סדורה. הייתי עור, עצמות, וציפורנים מטונפות, שערי כלהבה. ילדה פראית שגודלה על ידי אחיות פראיות אף יותר.

ובכל זאת, אתנה קבלה מאחיותי את השי. משפחה היא משפחה, אחרי ככלות הכל. אתנה היא בת דודתי מדרגה שנייה. אולי היא רחמה עלי. אולי לא היה לא אכפת כך או כך. עוד ילדה בביבר הבתולות העומדות לרשותה, כל אחת עם חובותיה הקדושות ושאיפותיה הנסתרות.

הגעתי למקדש, נלהבת מההזדמנות לפגוש באלה. ניגשתי לנערה צעירה, קנופורה לפי גילה, רגע לפני הייתה לאשה. היכן אוכל למצוא את אתנה? היא התבוננה בי, מופתעת. חברותיה צחקו.

בחדר האריגה של ארכנה למדתי את חובותי. ארכנה תמיד הייתה שם. פעלתנית, נודדת מנול אחד למשנהו על רגלייה המרובות, מייעצת, מדריכה, ומסייעת. לעיתים היתה מצחקקת לעצמה ללא סיבה נראית לעין. עם אחת מזרועותיה הרבות היתה מעת לעת לוטפת ראשי כתגמול לאריגה נבונה.

ידעתי כי לארכנה סיפורים רבים על אתנה. היא שכנה במקדש שנים רבות מזכור. בסופו של כל יום ביקשתי ממנה סיפור שכזה, והיא היתה מעוותת פניה, צוחקת, מגרשת אותי מהחדר, וסוגרת את הדלת מאחורי גבי.

חסרו לי גינונים, ולא הילכתי קסם אך נחישותי עמדה לה. יתכן כי התעייפה מהצקותיי היומיות. ערב אחד, היא העניקה לי סיפור.

”שמן זית ומי מלח לא מתערבבים היטב, ילדתי,“ החלה בסיפורה, ”פוסידון חיבב את העיר אתונה ותיעב את אחייניתו אתנה, בת אחיו זאוס. כשפוסידון גילה כי תושבי אתונה בחרו באתנה לאלת העיר, קרא תיגר. אזרחי העיר ביקשו משני האלים מתנה. זו שתטיב עמם יותר תכריע מי מבין האלים יהיה לפטרון העיר.“

”בגלגול עיניים, נאנח וגונח, פוסידון נעץ את קלשונו, ופישק את אדמת העיר. נהר חדש, מלוח החל זורם בבקע לאורכה. איזו בהמיות, לדחוף את זרעו הנוזל כך פנימה. כה מיותר, נהר מלח, מכל הסיבות שנהר מים מתוקים היה יכול להועיל לה, לעיר.“

”אתנה הביטה, לא הגיבה, לא הביעה מורת רוח. בפשטות, היא העניקה לנו את עץ הזית הראשון, ובנינוחות פרטה את מעלותיו המרובות.“

”הנשים כולן הצביעו בעדה. הגברים בעד פוסידון. לנשים היה הרוב וההצבעה התקבלה. אך מאותו היום הגברים במרירותם נטלו את זכות ההצבעה רק לעצמם.“

”רבת חסד היא, אתינה שלנו. היא הציעה שלום לפוסידון, הושיטה לו ענף של זית, אפשר לומר, ” ארכנה צחקקה מבדיחתה שלה, ”היא הזמינה אותו לחלוק עימה את המקדש. בקשתה היחידה היתה התנהגות נאותה. הוא נשבע לכך. חבל שהאמינה לו.”

על עבודתי המסורה וכישורי הטווייה שלי הוענק לי חסד. נבחרתי לארופורה המשתתפת בטקס המקודש של חגיגות סוף השנה. בידיים רועדות נטלתי סל קלוע מלא מנחות טמירות אל המערות שמתחת למקדש. שם, הענקתי אותו לילד הנחש של אתינה, ונשאתי חזרה את הסודות שנתן לי בתמורה.

”בנעוריהן, פאלאס ואתנה היו החברות הכי טובות, ” ארכנה סיפרה לי לאחר שניתן לי תפקידי החדש במקדש. לא עוד נדרשתי לטוות, אך שוב ושוב חזרתי לחדר האריגה לשם הסיפורים. טרם ראיתי את האלה.

”טריטון, אביה של פאלאס, ריחם על אתנה היתומה כשנולדה. אמת, היא בקעה במלואה מראשו של זאוס, בלבוש מלא, כך נאמר. אך נאמר גם כי פאלאס היתה חברת הילדות הקרובה שלה.”

”ילדתי, מיתוסים אוהבים להתערבב ולהתקפל. אריגי הסיפור מתרפטים, נקרעים, מתקמטים ומשתרגים. הרשי לי לפתור לך תעלומה זו. כן, בקעה במלואה בלבוש מלא, אך לא כבגירה. ילדה. אבודה, מפוחדת, יתומה מאם. אביה אנס את אימה ואז טרפה בשקיקה. אתינה הגיעה לעולם צעירה, בודדה, וקווירית.”

”טריטון, בן ים בור עדין שכמותו, חשב בתמימות שנערה משונה זו, חדה כתער, יחידת סגולה בחנית, חברתה הטובה של בתו, היא אך ורק קצת משונה. הוא לא נתן דעתו לאהבתה לאימוני קרבות, לרכיבה על סוסים, לכך שמאסה בכל התגנדרות, והתעלמה מכרכורי הגברברים סביבה, אלים ובני תמותה. הוא לא נתן דעתו לכך שכל מאודה היה להיות במחצית בתו בכל רגע: בלימודים, ברחצה, ובמיטה. החברות הכי טובות, אחייניות אלו, מדרגה שנייה, חשב לעצמו. כמה נהדרת חברות זו.”

”כמה נהדרת, אכן. נהדרת כמו שרק אהבה יודעת להיות. כשלא היו במיטה או ברחצה, יותר מכל אהבו הבנות להתאמן בלחימת חנית.”

”זאוס ופוסידון הגיעו לביקור. פוסידון, שידע לרחרח כל מין של תשוקה, מיד הבחין במה שבנו מיאן לראות בין נכדתו ואחייניתו. הוא לא קיבל זאת כלל וכלל.”

”הנערות ערכו מקצה אימונים על מנת לשעשע את האורחים. פאלאס היתה מצוינת, אך אתנה היתה בלתי מנוצחת. אתנה, שאהבה את פאלאס, רצתה אותו יום להעניק לה את הנצחון. מותר כי אניח לה לגבור עלי פעם אחת, חשבה. זהו רק מקצה ידידותי.”

”ידידותי, כל עוד את ערוכה להדיפת המהלומות.”

”זאוס, שתשומת לבו נתונה תמיד היתה אך ורק לתהילתו שלו עצמו, התרגז למראה בתו המפסידה סיבוב אחר סיבוב לנכדת אחיו. כילד נרגן, סיבב את חזהו אנה ואנה, כאילו מבלי משים, והניח לקרני השמש להשתקף מהאגיס הזהוב, מגן החזה שלו. הוא כיוון לעיניה של פאלאס. אתנה הלמה עוד

מהלומה מרושלת לכיוון פאלאס. פאלאס, בעיוורונה הזמני, לא ראתה את החנית המתקשתת לכיוונה. החנית חדרה את גופה ונשברה.

“ללא רוח חיים צנחה פאלאס לאדמה.”

“לעולם לא תשמעי את אתנה דוברת בו סרה,” אמרה ארכנה, בעודה דוחפת אותי בעדינות אל מחוץ לחדר, “אך מאז אותו יום לא דברה ולו מילה עם זאוס אביה.”

בשנתי השלישית הובאתי לחיקם של חדרים סודיים בארמון המקדש, אלו שלא ידעתי על קיומם, אלו שפתחיהם מוסתרים בקסם. שם סוף סוף ראיתיה לראשונה, את אתינה שלי. נשבתי בקסמיה. והיא בקסמיי.

“אתנה הפילה את החנית השבורה,” המשיכה ארכנה מהיכן שהפסיקה, אחרי שהתחננתי חזור והשב שתיים את העלילה הנוראית. לו רק ידעתי את הפלצות הממתינות לי בעתידי שלי. “היא הביטה באהובתה המתה, סובבה גבה, החלה רצה, ולא עצרה ימים על גבי ימים.”

“היא מצאה דרכה למערתו של הפייסטוס החיגר. אחיה למחצה או שמא אפילו רק בנה של אמה החורגת. מי ידע? היא חיבבה אותו על כשרונו בכל הנוגע לשקידתו השקטה על מתכות נוצצות. רק בכך הבריק, ובכל זאת, אל הוא אל.”

“במוחה הסוער, המדמם, היא כמהה למצוא תיקון, להפוך את שנשבר לשלם. בנבכי ההגיון חסר הפשר של האבל, נחושה היתה למצוא לה חנית חדשה, והשתוקקה לסמוך ידיו על מלאכה זו.”

“היא לא הכריזה על הגיעה, ורצה הישר אל צור מחצבתו, שם מצאה אותו מאונן. מופתע, התבונן בה, בלחיייה הסמוקות, מתנשפת. הפייסטוס לא היה אל רשע, ילדתי, רק רפה שכל בכל מקום פרט לזה שבין הפטיש לסדן. במוחו הפשוט נראתה לו כמלאת תשוקה זהה לתשוקתו. הוא פלט זרעו על רגלה. יש אומרים כי ניסה לאנוס אותה. לא כך הדבר. סתם אל מדרגה שנייה.”

עם הזמן, בעבור שנים נפלאות הפכתי לכוהנת הגדולה של אתנה. את ארכנה ראיתי רק לעיתים נדירות, אך בבוא העת סיימה לספר לי את הסיפור.

“אתינה נמלטה במרוצה ממערתו של הפייסטוס. היא קרעה פיסת פפלוס, נגבה את הזרע המושחת, והשליכה את הבד על האדמה. גאיה, סבתך הפוריה להכעיס, סבתא רבה של אתנה והפייסטוס, מייד התעברה מכך וכרעה ללדת את ילד הנחש אריכתוניוס, עולל לא רצוי.”

“אתנה בקשה לאמצו, ועם תינוק בחיקה מצאה מקלט במקדש באתונה. היא נשבעה לזנוח כל עיסוק עם האלים ומשחיקהם. כל רצונה היה לסייע לבני התמותה. על כך אהבוה, וקדשו אותה כאלת העיר. יעברו שנים רבות מספור עד שפוסידון יקרא תגר עליה, ועוד שנים רבות עד ימינו אנו, ילדתי בת-התמותה.”

”מה בא קודם, שמה של אתנה או שמה של אתונה את ודאי משתוקקת לדעת. זאת לעולם לא תדעי. אני יודעת את התשובה אך לשמות יש עוצמה, ועוצמה זו אשמור לעצמי. הזמן הגיע, עליך לשוב אליה. בזמן הנכון את תשובי לבקרני עוד פעם אחת אחרונה. אז אארוג לך את הסיפור האחרון, ילדתי.”

ארכנה תמיד קראה לי בשם זה. ואני, שהחזקתי במשרה הנעלה ביותר בעיר אתונה, נושאת דבריה ורצונותיה של האלה, אני הסכמתי לכך בשמחה.

סופר שנאנסתי במקדשה של אתנה, אך סיפור זה כולו מפותל, האריג קרוע ומלא קשרים, כמו הנחשות שלי, כשהן כעוסות. יש האומרים שנענשתי על שהותרתי לו להכנס למקדש. טיפשים! המקדש היה שייך גם לו. יש אומרים שנענשתי על שטענתי שאני יפה מאתנה. טיפשים מכופלים! היא לא היתה יפה במובן החולף של המלה, ואני כן הייתי. זה מעולם לא טרד אותה, או אותי. יש האומרים שנענשתי על כך שנאנסתי. טיפשים משולשים! אלת התבונה והמלחמה לא מתפלשת במשחק העצל של האשמת הקורבן.

האמת כמובן פשוטה הרבה יותר. פוסידון זכר את ימי ילדותה של אתנה בחצרו של טריטון בנו. הוא ידע שמעולם לא לקחה לה גבר כמאהב, שלא ילדה בנות ובנים, הוא ידע על הרמון הנשים שטיפחה. אישה ללא צורך בגבר.

הוא לא יכל לפגוע בה אך הוא יכל לזמן לה זעם וחרטה.

הדבר קרה כהרף עין. הוא חדר לתוכי, חילל את גופי, ועיבר את רחמי. בטרם ייבש דמי בין ירכי, היא מצאה אותנו. היא פנתה לתקוף אותו בעננת זעם, אך הוא צחק והלך לדרכו, מלאכתו נסתיימה.

אתנה מייד מצאה את שלוותה שאיבדה. אחרי ככלות הכל, היא היתה אלת תבונה מלכותית. היא נשאה אותי בזרעותיה כאילו הייתי קלה ממארגייה הנעלים ביותר של ארכנה, ולקחה אותי לחדרייה הפרטיים. היא ניגבה את דמי, הסירה את חלוקי הקרוע, המלוכלך, והלבישה אותי באחד משלה, פפלוס ארוג על ידי ארופרוס.

היא נשקה למצחי ואמרה ”ישנה ביננו יריבות ארוכה, אהובתי, ביני לבין פוסידון. הוא מתעב אותי על היותי נצר לזאוס, אחיו יריבו. אינו מוטרד מכך שאני שונאת את אבי באותה המידה, על שעשה לאימי, הוא שונא אותי על שהרגתי את פאלאס ואף יותר מכך על שאהבתי אותה. נצחתי אותו בקרב על אתונה, עירי, אהבתי, המוקירה אותי על כל מה שאני. על כך, גאוותו עוד סובלת.”

”אהובתי, הוא עשה לך מה שעשה לא מתאוות בשרים, אלא מתאוות כוח. ביכולתי לנצח כל בן תמותה, ואלים רבים, אך לא את האל הזה. עם זאת, יש בי כוחות עצומים משל עצמי. אנחם אותך בשלוש משאלות לב. מני אותן.”

לא אאשים את עצמי על המצב האיום בו הייתי באותו רגע. ממה שרק קרה, וממה שעתידי היה לקרות, כי ידעתי - בקרוב אתבקש לעזוב את המקדש. מהכוהנת הגדולה ועד לאחרונת הנערות משרתות, נדרשנו כולנו להיות בתולות.

אולי אם הייתי ממתינה לתהות בעניין, הייתי זהירה יותר כלפי הצעתה של אתנה. אולי אם הייתי חוככת בדעתי הייתי נזכרת שמתנות האלים נארגות בנול שונה. אך עבורם, הטווייה היא אותה הטווייה. הם אינם מבחינים בהבדלים. אך הייתי נחפזת, זועמת, ותאוות בצע.

“אני רוצה שכל גבר אשר יעז ולו רק להתבונן בי, יענש על כך.
אני רוצה להיות איתך, תמיד קרובה ללבך,
אני רוצה חיי נצח.”

“משאלותיך יתגשמו, ענתה והניחה ידיה לאורך לחיי, לטפה את פני פעם אחת, וזימנה אותי אל השינה.

התעוררתי ליד עץ הזית שלה. היא רכנה לעברי ונישקה אותי רכות וארוכות. הבל פיה פריחת זית טרייה. ידעתי, זו הנשיקה האחרונה.

אחת אחת פרמה את סיכות ראשי ופרשה כמניפה את שערי העבה, הזהוב. הושטתי ידי לגעת בחמוקים הלבנים המפתים לאורך זרועתיה החזקות והיא נענעה ראשה לסירוב, מבטה נעוץ בי, עייניה אלף הגוונים של הים האגאי. היא ליחששה בשפה שלא הכרתי.

חשתי בתזוזה, שמעתי לחשוש ועוד אחד, עשרה פרצופים חדים הקיפו אותי מכל עבר והחלו לוקקים את פני. נגעתי בקרקפתי וצרחתי.

“אלו הן השומרות החדשות שלך, מדוזה, יקירה. הן מתנה עבורך. בנות לוויה. הן נפלאות, הן כבר אוהבות אותך. האם את מחבבת אותן?”

לא מוטרדת, אולי לא מודעת לדאבוני, היא לחששה לעומתן. אזי הצביעה על כל אחת ואחת, סיפרה לי את שמה והעדפותיה, מלטפת כל אחת בתורה. הן עצמו עיניהן בהנאה מוחלטת, ואני חשתי בה, מהדהדת עמוקות בתוך גופי שלי.

הן היו מרשימות, בהחלט. לרגע קט נשכח ממני שכושפתי זה עתה למפלצת. ואז התקשחתי, נשמתי עמוק, ניסיתי לשכוח את הפחד והזעם.

“יקירה, מבטן של נחשותיך יהפוך כל גבר לאבן. כמוך כמוני, את עכשיו אם לנחשים. משאלתך הראשונה ניתנה לך.”

“זמנתי את אחי החורג הצעיר פרסאוס. הוא מלא פאתוס ותמורת תהילת עולם יעשה את כל שאבקש. בקרוב הוא יגיע. הכיני עצמך לפרידה.”

מצאתי את ארכנה, וקוננתי על כתפה. “כן, היא אמרה, “אני יודעת ילדתי. גם לי העניקה משאלה. אני בקשתי לארוג את החוטים היפים ביותר, העדינים ביותר, הדקיקים ביותר. ביקשתי לארוג את השמש בזהב ואלפי צבעים נוצצים. היא צימחה לי רגלים רבות כדי שאוכל להפעיל יותר מנענעים בעת ובעונה

אחת, היא צימחה לי זרועות נוספות ורק אני יכולה לטוות בפלך כפול, היא העניקה לי שמונה עיניים, שאוכל להטיב לראות חוטים דקים אלו שאני טווה. היא העניקה לי חדר שאיני יודעת איך לעזוב. היא לא מבחינה בהבדל.”

אז סיפרה לי ארכנה את סיפורה. לא מעשייה אודות אלה קנאית וקטנונית. זוהי אתנה הקיימת רק במיתוסים שנכתבו על ידי גברים מרירים. הסיפור האמיתי הוא על אלה שהתרשמה ביתר שאת מטווייתה המושלמת של ארכנה, יפה ושימושית כאחד, השילוב החביב ביותר על אתנה. כה התרגשה עד כי נתנה לארכנה הצעירה מתנה - את החוטים החזקים, היפים, הדקיקים בעולם, לנצח נצחים.

לפני שעזבתי את חדר האריגה בפעם האחרונה, ארכנה, שידעה לטוות סיפורי עבר ועתיד כאחד, העניקה לי את הסיפור האחרון שהבטיחה לי. היא סיפרה לי על מה שעתיד לבוא. סוף הסיפור שלי. סיפור הסוף שלי.

אני מטפסת על הגבעה, בדרכי לחדרי במקדש, לנוח בין נחשותיי. בקרוב יגיע פרסאוס וכך ימצא אותי. סיפורי יגיע לסופו.

וסיפורי ימצא את התחלתו.

היא יקח את ראשי הכרות דרך יבשות וימים. הוא ישתמש בי, ללא הסכמתי, להרוג ולקטול. על מעשיו, הוא יקרא גיבור בר תהילה, ואני אקרא מפלצת.

עם הזמן, פרסאוס יחזיר אותי לאהובתי. היא תחבר את ראשי אל האגיס שלה. אלת מלחמה נבונה תמיד לובשת מגן חזה. מי שמטיל בספק את אהבתה של אתנה אלי מוזמן לחפש אותי ואת נחשותי שם. אני איתה לנצח, ראשי על ליבה, משאלתי השניה ניתנה לי.

אני אהיה מתה. מהמארג המשונה של חיי כל שישאר הוא האונס, המוות, הקטל שנגרם מראשי הערוף, ופי הפעור. אבל סיפורי לא יסתיים.

חיי נצח ותהילת נצח הן בנות דודות מדרגה ראשונה במשפחה גלוית עריות זו. עם הזמן, שמי יקום לתחייה. נשים יאמצו אותי כמגינה אמיצה, כפי שניבא שמי. אני מתה, סיפורי חי לנצח. משאלתי השלישית ניתנה לי.

עם מלח, שמן, וזמן הפצעים נרפאים. הצלקות נשארות

אני המדוזה, שמעו את נחשותי מלחששות בקול, שמעו אותי צורחת אליכן מעבר אלפי שנות, שמעו אותי מספרת את הסיפור שלנו.

הסיפור שלנו. שלי ושלכן. לא עוד פפלוס צח. סיפור מפותל וקרוע.

לכו נא, לכו החליקו את הבד באהבה וידיים נבונות. לכו הטליאו את הקרעים בחוט מבריק של שמש.
הצלקות בניצוץ זהב יראו את היופי נסתר. יופי החיים הנחיים. הברכה שבקללה.

אני המדוזה. אני המגנה, אני האוהבת, אני המספרת.
לכו נא, לכו טוו את סיפור חייכן, ועשו בו כרצונכן.